

Житомирський державний університет імені Івана Франка
Соціально-психологічний факультет
Кафедра соціальної та практичної психології

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ

Збірник наукових праць викладачів та студентів

Випуск 1

Житомир
Вид-во ЖДУ ім. І.Франка
2015

*Рекомендовано до друку вченою радою
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(протокол №5 від 11.12.2015р.)*

Рецензенти:

- С.М. Симоненко** – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри педагогічної та вікової психології Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д.Ушинського
- В.О. Климчук** – кандидат психологічних наук, професор кафедри психології Українського Католицького Університету
- Л.П.Бутузова** – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології Житомирського державного університету імені Івана Франка

П49 Прикладні аспекти психології особистісного зростання. Збірник наукових праць студентів та викладачів. Випуск 1. / За ред. Л.П. Журавльової, Н.Ф. Портницької, Ю.Ю. Дем'янчук. – Житомир, Вид-во ЖДУ імені Івана Франка. 2015. – 130 с.

У збірнику наукових праць «Прикладні аспекти психології особистісного зростання» представлені результати науково-дослідної діяльності викладачів кафедри та результати роботи студентських психологічних гуртків та проблемних груп.

Статті подано в авторській редакції.

ЧИННИКИ ТА МЕХАНІЗМИ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ

1.	Гавриловська К. Психологічна складова нормативно-правової регуляції поведінки особистості.....	6
2.	Дем'янчук Ю. Використання методів арт-терапії у роботі практичного психолога.....	9
3.	Котлова Л. Психологічний аналіз учбових конфліктів.....	11
4.	Котлова Л., Саух Т. Теоретичний аналіз факторів задоволеності шлюбом подружжя.....	15
5.	Кириченко В. Психологія споживчої поведінки.....	17
6.	Кулаковський Т. Формування підприємницьких компетенцій як завдання практичної психології.....	24
7.	Литвинчук А. Місце емпатії в структурі екологічної самосвідомості особистості.....	29
8.	Мазяр О. Психологічний експеримент І.О. Сікорського.....	33
9.	Можаровська Т. Особливості розвитку екологічної свідомості у підлітковому віці.....	35
10.	Фальковська Л. Архетип справедливості в українських казках.....	37
11.	Шмиглюк О., Зарицька Б. Теоретичний аналіз проблеми самосвідомості у психологічній науці.....	40

ОСОБИСТІСНЕ ЗРОСТАННЯ: ВІКОВІ ТЕНДЕНЦІЇ

12.	Гавриловська К., Скрицька К. Чинники формування інтернет - залежності в юнацькому віці.....	43
13.	Гавриловська К., Шаховець Ю. Особливості емоційної сфери дітей з синдром Дауна.....	45
14.	Котлова Л., Бродовська А. Аналіз результатів дослідження прояву шкільної тривожності молодших школярів з різним рівнем навчальної успішності.....	47
15.	Котлова Л., Дідківська В. Зв'язок рівня комунікативності та інтернет – залежності в юнацькому віці.....	49
16.	Кирильчук І. Дослідження ціннісної сфери школярів при переході з молодших до середніх класів.....	51
17.	Кириченко В., Яцинюк Д. Психологічні особливості споживчої поведінки молоді.....	57
18.	Портницька Н., Войцехівська Ю. Гендерні особливості	

	стратегіальних тенденцій розвитку творчих здібностей у молодшому підлітковому віці.....	60
19.	Портницька Н., Долінчук І. Порівняльний аналіз ефективності опитувальників та психосемантичних методів у вивченні образу майбутнього подружнього партнера у юнацькому віці.....	64
20.	Портницька Н., Хомутовська О. Особливості прояву самостійності підлітків залежно від стилю материнського виховання.....	67
21.	Портницька Н., Чупріна С. Образ ідеальної дитини у свідомості батьків підлітків.....	69
22.	Савиченко О., Манілов Ю. Вікові особливості сприймання політичної реклами.....	71

ОСОБИСТІСНЕ ЗРОСТАННЯ: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ РАКУРС

23.	Весельська А. Вплив особистісних характеристик на розуміння музичних творів.....	75
24.	Гавриловська К., Зверева І. Особливості мотиваційної сфери військовослужбовців.....	78
25.	Гавриловська К., Опанчук Т. Психосемантичні характеристики образу кохання у масовій свідомості.....	80
26.	Гавриловська К., Роїк І. Порівняльний аналіз емоційних станів молодих матерів із різним соціальним статусом.....	83
27.	Котлова Л., Драган С. Аналіз гендерних особливостей ставлення до грошей у студентському середовищі.....	86
28.	Котлова Л., Гарбовська І. Порівняльний аналіз ставлення чоловіків та жінок до поняття «конфлікт».....	88
29.	Котлова Л., Ковальчук В. Динаміка професійної мотивації студентів-психологів першого і п'ятого курсів.....	92
30.	Котлова Л., Ковтун В. Дослідження рівня комунікативної компетентності студентів-психологів 1 та 3 курсу	94
31.	Котлова Л., Осіпчук Л. Дослідження стилів поведінки в конфліктній ситуації в студентів з різним соціометричним статусом у групі.....	98
32.	Кириченко В., Божук І. Ефективність використання елементів еротики у рекламі.....	100
33.	Мазяр О., Міліневська Е. Суперечності між декларованими цінностями та реальною поведінкою студентів гуманітарних спеціальностей.....	102

34.	Савиченко О., Дубова С. Розвиток мотивації досягнення студентів в умовах неформальної освіти.....	106
35.	Тичина І., Листопадська М. Професійний вибір в уявленнях сучасних старшокласників.....	108

ОСОБИСТІСНЕ ЗРОСТАННЯ: ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДІАГНОСТИКИ ТА СУПРОВОДУ

36.	Гречуха І. Ціннісна підтримка літературно обдарованих старшокласників: на прикладі роботи українських та польських літературних осередків.....	112
37.	Дем'янчук Ю., Шмиглюк О. Структура психологічного портрету дитини у роботі з проєктивними техніками.....	116
38.	Загурська І. Кризові моменти в розвитку самооцінки першокласників.....	118
39.	Кирильчук І., Черняєва В. Психометрична характеристика тесту визначення рівня навчально-пізнавальної активності студентів ВНЗ.....	122
40.	Тичина І., Байдюк А., Жигун Ю., Кухарчук В., Лобода О. Рефлексія досвіду тренінгової роботи з дітьми, що потребують корекції розумового розвитку.....	125

9. Столин В.В. Самосознание личности / В.В. Столин – М.: Издательство московського університета, 1983. – 284 с.
10. Чеснокова И. И. Проблема самосознания в психологии. / И.И. Чеснокова – М., Педагогика, 1977. – 142 с.

Олег Мазяр

*кандидат психологічних наук,
доцент кафедри соціальної та практичної психології*

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ І.О. СІКОРСЬКОГО

І.О. Сікорський (1842-1919) – професор Київського університету св. Володимира – є прикладом ученого, який у другій половині XIX століття знаменував історичний етап переходу психології від умоглядних теорій філософського характеру до суто емпіричних концепцій, що ґрунтуються на результатах психофізіологічних експериментів. Він не лише перебував в авангарді розвитку вітчизняної психологічної науки, зокрема розробляв проблеми вікової та педагогічної психології, диференційної психології, етнопсихології, але був одним із перших у світі, хто розробив і провів повноцінний психологічний експеримент (1878) [4]. Примітно, що це амбіційне завдання було реалізовано до відкриття лейпцігської лабораторії В. Вундтом. За своєю формою та вимогами цей експеримент був подібний до експериментальних досліджень пам'яті Г. Еббінгауза. О.Т. Губко навіть пропонує переглянути положення про те, що зачинателем експериментальної дитячої психології є американський учений С. Холл [1].

Попри таке важливе значення дослідження І.О. Сікорського, його психологічний експеримент в історії психології фактично не описувався, хоча наприкінці XIX століття в Європі він спричинив великий резонанс у царині психогігієни і мав чимало наслідувачів. Здебільшого про цей експеримент згадували лише у дореволюційних російських виданнях [2], але й тоді подекуди називали мало не випадковою працею І.О. Сікорського [3]. Відтак виникає необхідність принаймні поверхово описати суть першого в світі експериментального дослідження.

Вибірку експериментального дослідження склали учні шести класів віком від 9 до 17 років. І.О. Сікорський пропонував учням перед початком і по закінченню уроків упродовж п'ятнадцяти хвилин писати під диктовку французькі слова. Кількість помилок, на його думку, виступала критерієм ступеня стомлення. Помилки з-поміж іншого піддавалися психологічному аналізу. В результаті

дослідження було встановлено, що кількість помилок у всіх учнів неодмінно зростала. І.О. Сікорський зробив припущення, що такі помилки є показником втоми, яка перевищує допустимі межі.

І.О. Сікорський не зупинився на фіксації наукового факту, але й спробував його пояснити. Зокрема, намагався розібратися у суті помилок, не вважаючи їх однорідними за психологічними причинами. Він класифікував помилки наступним чином: 1) фонетичні й артикуляційні (спотворення слухових і вербально-рухових образів слова); 2) графічні помилки (описки); 3) психічні (пропуски, перестановки, заміщення цілих слів). Примітним також є той факт, що І.О. Сікорський виокремлював так звані психічні помилки, які за чверть століття почне аналізувати З. Фройд у своїй психоаналітичній редакції.

Результати експериментального дослідження стали одним з основних аргументів І.О. Сікорського проти навчальної перевантаженості, яке завдає шкоди здоров'ю школярів. Пізніше, організувавши разом із В.М. Бехтерєвим, зїзд вітчизняних психіатрів у Києві 1905 року, І.О. Сікорський аргументовано наголошуватиме на нагальній необхідності дотримуватися психогігієнічних норм у навчальній діяльності в школі [5].

Список використаних джерел

1. Губко О.Т. Иван Олексійович Сікорський як учений і експерт у справі Бейліса / Олексій Губко. – К.: Світогляд, 2009. – 115 с.
2. Нечаев А.П. Современная экспериментальная психология в ее отношении к вопросам школьного обучения / А.П. Нечаев. – С.-Петербург: Типография И.Н. Скороходова, 1901. – 236 с.
3. Румянцев Н. Как изучалась и изучается душевная жизнь детей? / Н. Румянцев // Душевная жизнь детей. Очерки по педагогической психологии / под редакцией А.Ф. Лазурского и А.П. Нечаева. – М.: Книгоиздательство «Польза» В. Антик и К°, 1910. – С. 1-65.
4. Сикорский И.А. Об явлениях утомления при умственной работе у детей школьного возраста / И.А. Сикорский // Сборник научно-литературных статей по вопросам общественной психологии, воспитания и нервно-психической гигиены: В пяти книгах. Книга третья. – К.: Южно-Русское книгоиздательство Ф.А. Иогансона, 1900. – С. 32-42.
5. Труды Второго съезда отечественных психиатров, происходившего в г. Киеве с 4-го по 11-е сентября 1905 года ; [Изданы на основании пункта 10-го правил Съезда под редакцией Председателя Распорядит. Комитета Проф. И.А. Сикорского, Секретарём Съезда Д-ром С.М. Доброгаевым]. – К.: Типография С.В. Кульженко, 1907. – 702 с. : илл.

Збірник наукових праць викладачів та студентів

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ

Випуск 1

Укладачі Журавльова Л.П., Портницька Н.Ф., Дем'янчук Ю.Ю.

Художнє оформлення обкладинки Кириченко В.В.